

Dehát... őszintén-e, vagy részrehajlóan? Gondolkodni pedig - a mai divat ellenére is - érdemes. Hát nézzük közös, nemzeti életünk utóbbi, néhány pillanatát. Nemrég múlt március, az pedig nálunk, Magyarországon nem is olyan közönséges hónap, hiszen bizonyos márciusban Petőfi állt elő a Nemzeti dallal.

Jön aztán 2001 márciusa s ezúttal nem Petőfi áll elő, hanem ismét vele állnak elé:

Például: hova lett a Sándor Segesvár után?

1. Petőfi meghalt, valahol, a harctéren kozák dzsidás döfte le.

Ez szép, ezt tanultuk, ez illik a költő tragikus csodájába, abba, hogy „egy gondolat bántja őt” s inkább csatatéren szeretne meghalni a szabadságért, nem pedig ágyban, párnák közt.

(Volt már Önöknek ágyban, párnák közt kiszenvető rokona, ismerőse? Olyan, aki gyógyszerekkel "életben" tartva végezte, holott esetleg éppen önuralmáról, villámgyors értelméről, csodálatraméltó, szerető humoráról volt ismert? S bevalljuk-e ilyen esetben, hogy... korábbi életéhez képest méltatlan ez az „ágyban, párnák közt”?...Miközben halálhozó, különféle színű "angyalokról" is szól a legutóbbi március...?)

2. Petőfit hadifogolyként - talán sebesültként - Szibériába vitték. Kigyógyult, megnősült, esetleg sok gyermeket nemzett, írt néhány verset is, amelyek saját maga gyenge utánérézései, vagy sem, ez nem olyan biztos, az is lehet, hogy ékes oroszossággal írta őket barguzini tájszólásban, aztán hatvan-nyolcvan vagy akárhány évesen eltemették. Mondjuk, Barguzinban.

(Olvasták Önök *Móra Ferenc* legjobb, legsúlyosabb, legszebb regényét: "*Ének a búzamezőkről*"? De, persze, ugyanide tartozik az erdélyi örménymagyar Czetz János esete is: mert vajon, ha az osztrák hadbírósnak a többiekkel együtt sikerül őt felakasztania, az nekünk "jobb-e", mint az, hogy Czetz Argentínában végzi - menekültként, s igen jól végzi azt, amihez igazán, magas szinten ért: a hadseregszervezést?)

A két "megoldási lehetőség"-ből számomra adódik egy harmadik, ugyancsak márciusi kérdés:

3. Érdekes-e, hogy mi történt Petőfi Sándorral Segesvár után?

Személyes válaszom, amelyet senkire sem kívánnék ráerőszakolni: nem érdekel!

Ugyanannyira nem, mint az sem, hogy valójában melyik kiskún helységben született.

De izgat, izgat és érdekel, egész életem során, hogy

Tüzesen süt le a nyári nap sugára... meg az, hogy

Rabok legyünk, vagy szabadok? meg az, hogy

Magyar vagyok, természetem komoly,

mint hegedűink első hangjai...

Ugyanis, amíg olvasom, addig ez a Petőfi Sándor, a Petrovics nevű szerb származású mészáros fia az én magyar költőm. Amíg még olvassuk, addig a miénk... És addig él is.

Ha viszont már nem olvassuk, akkor arról a női csontvázról tőlem akár még az is kiderülhet, hogy az Arany Jánosé.

Genocídiumok

Bizonyosan emlékszik, kedves Olvasó, arra a bizonyos harangra. Egy John Donne nevű angol költő (1573-1631) versében olvastuk, amely szerint a harang - ugye - mindegy, hogy kiért szól, mert érted szól. Mert mindegy, hogy kinek a kertjét viszi el az árvíz, azzal is Európa lett kevesebb, így hát ne kérdezzük, kiért szól a harang.

"Érted szól!"

Mostanában például világszerte "genocídium-ügyek" vannak, sajnos, virágzik a téma. Persze, jó lenne azt mondani, hogy ez így helyes: kongjanak a harangok, mindegy, hogy kiért szólnak, értünk szólnak.

Csak... esetenként komisz hang vegyül a kongásba.

Két gondom akad ezzel: az egyik, hogy mi mennyi? Hány halott a "sok" halott s hány halott a "kevés" halott? A másik az, hogy melyik halott a "fontosabb"... azaz, végül is: kik vagyunk mi, akikért szól vagy bármikor megkondulhat - a harang?

Az örmények, az örmény származásúak, az örmény kötődésűek némi kevéske elégedettséggel veszik tudomásul, ha végre itt-ott a nagyvilág "hivatalosan" elismeri, hogy 1915-ben (s előtte s utána) török földön rémületes tömegmészárlásokat, örménygyilkosságot folytattak. Törökország persze tiltakozik, kényelmetlenül érzi magát. Feltételezem, hogy számos török embertársam (akit persze nem ismerek, csak hiszem, hogy hozzám hasonlóan gondolkodik), kínosan, sőt, egyenest rosszul érzi magát. Egyértelműnek tartja, hogy szörnyű, ha saját népe, a török, amelyet ő nemzeteként szeret, nekilátott kiirtani egy másik népet. Még iszonyúbb teher számára, ha netán, mondjuk, saját nagyapja vett részt a "dologban". S az efféle múlttal nehéz megbirkózni.

Az ország, a "hivatalos törökség" persze, ódzkodik...

(Az csak mai világunk buta, anyagias szemléletéből következő, mellékes kérdés, hogy Törökország attól fél, a beismerés pénzügyi-kártérítési lavinát indíthat el, s ezt egy szegény ország nem tudná elviselni. Hiába bizonykodnak örmény hivatalos körök, hogy ők bizony csak erkölcsi s nem anyagi kártérítésre várnak.)

És - miután "érted szól a harang" - egy kis hazabeszélés, a bármikori, bárkit kiirtani akaró, bármilyen nemzetiségű indulat ellen: milyen érdekes, hogy a törökök legyilkoltak ugyan 'a Mózeshegy 40 napja' alatt vagy másfél millió örményt s még jóval többüktől elvették mindenüket... ettől mégsem lett Törökország gazdaggá, nem "oldotta meg" saját, gazdasági problémáit...

Az egész ügy legzavaróbb része azonban nem ez az ügy, hanem egy másik, amely ugyancsak mostanában erősödött "üggé". Bocsánat, ha csúnyán fejezem ki magam: újabban "dögivel" találkozunk egyre-másra véleménnyel, "tanulmánnyal" és "bizonyítékkal", miszerint a II. világháború alatt nem is volt holokauszt, nem is igaz, hogy embereket (elsősorban zsidókat) haláltáborokba vittek, de ha igen is, hát nem annyit, hanem kevesebbet.

Ha ilyenkor viccelődni volna kedve az embernek, azt mondhatná: közröhej... Ezek után akár elképzelnem a következő márciust:

Különböző országok parlamentjei - az ENSz, az EU-Parlament, Franciaország után - sorban elítélik Törökországot az 1915-ös örmény genocídium miatt. Így volna rendjén...

Majd évtizedekig tartó vita kezdődik ifjútörökök és öregörmények, vagy öregtörökök és ifjúörmények között arról, hogy százezerrel több, vagy kevesebb volt-e az áldozatok száma. Kedves Olvasó, furcsállja a kérdést? Hiszen ilyen vita már folyik: "Nem annyi! Hazudnak, kevesebb volt!"

A kérdés netalán az, hogy kevesebb-e négymillió zsidó, mint hatmillió? Tényleg... Kevesebb-e egymillió örmény, mint másfélmillió?

Tessék mondani: kiért szól a harang?

Dávid Csaba

Megkülönböztetett tisztelettel és örömmel köszöntjük az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület nevében *Szervátiusz Tibor* szobrászművészt, aki 2001. március 15-e alkalmából Kossuth-díjat vett át.

Ezúton is kívánunk neki további, egészségben és alkotói lázban telő, boldog éveket, hogy az egész magyarság lelki javát szolgáló, számos alkotással szolgálhassa nemzetét.
